

Lunds Universitet
Teologiska institutionen
MRSA21, B-uppsats, VT 08
Handledare: Rouzbeh Parsi

Historieskrivning och nationellt minne i Turkiet

- en studie i hur historia kan glömmas och omöjliggöra ett folks upprättelse

Claes Hamilton
831007-0019

Abstract

The aim of this study is to examine Turkish nationalism in order to find what factors that play a part in Turkey's inability to confess and discuss such events as the Armenian Genocide, which took place between the years of 1915.-1923, by the fall of the Ottoman Empire. The factors found and examined closely are collective memory and the use of history. The paper is a case study of Turkey with a theoretical approach, trying to apply theories of nationalism, collective memory and history-writing on Turkish nationalism, in order to find an answer to how these factors stands in the way of reconciliation.

Conclusions are that Turkey as a nation is stuck in a romanticization and glorification of the time of their founding leader, Atatürk, and the thought of the pure, homogenous Turkishness. This makes the nation incapable of discussing and accepting what others in this case acknowledges as historical facts. The taboo-making of these matters makes reconciliation today not possible.

Keywords: Turkey, Armenian Genocide, Nationalism, Collective Memory, Use of History, Reconciliation

1	Inledning	1
1.1	Syfte & Frågeställning.....	1
1.2	Metod/urval.....	2
1.2.1	Avgränsningar.....	2
1.2.2	Material.....	3
1.2.3	Disposition.....	3
2	Teori	4
2.1	Vad är nationalism?.....	4
2.1.1	Nation och nationalism.....	4
2.1.2	Ikoner.....	5
2.1.3	Nationalism och etnicitet.....	5
2.2	Historia som vapen.....	6
2.2.1	Historiebegreppet.....	6
2.2.2	Historia, myt, minne och identitet.....	7
2.2.3	Historiebruk.....	8
2.3	Nationalism & Historia.....	9
2.3.1	Nationell historiebearbetning samt funktionen med att glömma.....	9
3	Fallet Turkiet	11
3.1	Turkisk nationalism & identitet.....	11
3.1.1	Skapandet av det turkiska minnet.....	12
3.1.2	Tabu.....	13
3.2	Atatürk – den stora symbolen.....	14
3.3	Turkiet, armenierna samt folkmordet idag.....	14
3.3.1	Den litterära tystnaden.....	15
3.3.2	Attityden - i det offentliga och i det privata.....	16
4	Analys & Diskussion	18
4.1.1	Historiebruk då, nu; och sen?.....	18
4.1.2	Armeniernas upprättelse.....	20
5	Slutord	22
6	Referenser	23

1 Inledning

I nästan hundra år har många armeniska lobbyinggrupper, journalister och akademiker kämpat för vad de anser vara sitt folks upprättelse. Man har kämpat för ett erkännande av ett av de största folkbrotten i modern tid, ett brott som idag klassas som den mest extrema formen av diskriminering. I snart hundra år har man kämpat för upprättelse genom att få de övergrepp som utfördes på armenierna under det Osmanska rikets sönderfall erkänt som ett folkmord. En kamp som har gått segt och långsamt, och ännu idag står utan slut. Få är de nationer och organisationer som officiellt har tagit ställning i frågan, och den part som man helst av allt vill få erkännandet ifrån, Turkiet, har visat väldigt lite intresse för att erkänna det som hände innan grundandet av republiken som ett folkmord. Det är en som fråga väcker heta känslor så fort den tas upp i Turkiet, och det finns inte ens utrymme för diskussion om ämnet.¹ Så sent som förra året, 2007, blev den armeniske journalisten Hrant Dink skjuten för att han under en längre tid hade försökt diskutera frågan om den turkiska förnekelsen av händelsen.

Inom den internationella akademiska världen har händelserna mellan åren 1915-1923 i stort sett genomgående blivit klassat som folkmord. Inom turkisk historia har man dock på sin höjd erkänt det som ett par sporadiska övergrepp. Detta är ett resultat av den turkiska formen av nationalism som grundlades med skapandet av republiken år 1923, där den stora stöttestenen var brytningen från det tidigare Osmanska riket. Med Mustafa Kemal, den turkiske anfadern som sedermera skulle gå under epitetet Atatürk, i spetsen skulle man nu mobilisera under ny flagg med en ny och egen historia. Något som ett antal decennier senare fortfarande gör sig gällande och försvarar situationen för många som lever i landet.

1.1 Syfte & Frågeställning

Målet med denna uppsats är att undersöka de faktorer inom den turkiska nationalismen som kan tänkas ligga till grund för omöjliggörandet av ett turkiskt erkännande av händelserna som

---

¹ Akcam, sid. 209

utspelades 1915-1923, och därmed i förlängningen försvåra för den upprättelse det armeniska folket söker. Hur påverkar och styr faktorer inom turkisk nationalism, faktorer som historieskrivning och nationellt minne, möjligheterna till försoning och ett erkännande av folkmordet? Fokus kommer inte att ligga på armeniernas eller den akademiska världens syn på historien kring folkmordet, utan på Turkiet och deras syn på och tacklande av sin historia. Jag kommer att med hjälp av teorier kring nationalism, framförallt kring just nämnda faktorer, historieskrivning och nationellt minne som uttryck för nationalism, försöka bena ut och undersöka vad det är i den turkiska identiteten och självbilden som ligger till grund för ett försvårande för försoning med historien samt med de minoriteter som lever och har levt i Turkiet. Detta kommer jag att göra med fokus på dagens politiska och sociala klimat samt skrivandet av historien vid grundandet av den Turkiska republiken. Hur minns man idag det som hände och hur ter sig historien i den offentliga debatten? Hur gick det till när republiken skapades, vad är det som gör att minnet ser ut som det gör idag och hur yttrar sig detta i dagens sociala och politiska klimat?

1.2 Metod/urval

Jag har valt att göra en teoriprovande fallstudie där jag ställer relevant teori kring ämnena nationalism, minne och historieskrivning mot forskning kring Turkiet och dess skapande av en nationell identitet vid republikens grundande och hur den ger sig uttryck i landet idag.

1.2.1 Avgränsningar

Då turkisk historia som alla nationers historia är väldigt bred, har jag valt att avgränsa mig till att framförallt undersöka historieskrivningen och minnet kring folkmordet på armenierna. Turkiet har genom historien stått för många olika typer av övergrepp mot minoriteter, men hittills har inget varit så omfattande som det mot armenierna och det innehåller den höga graden av trauma som gör det till ett intressant historieobjekt att undersöka. Tilläggas bör dock återigen att det inte är det som inom den akademiska världen eller enligt armenierna anses vara den "sanna" historien som är intressant för analysen, utan den turkiska uppfattningen och turkarnas sätt att tackla den

version som åberopas av armenier och andra grupper som vill framtvinga ett erkännande av händelsen som ett folkmord.

1.2.2 Material

Det materialet jag har använt mig av i uppsatsen är i stort uppdelat i två stora block. Dels har jag använt mig av litteratur kring nationalism och historieskrivning där jag har hämtat grundläggande teorier om vilka faktorer som sammanbinder en nation, hur dessa kan yttra sig och hur en nation använder sig av historien och det nationella minnet för att sammanbinda och styra. Det andra blocket handlar om Turkiet, turkisk identitet och hur Turkiet hanterat samt hanterar den armeniska frågan. Författare kring detta område har varit svårt att hitta, och mina källor är därför begränsade. Många är de som har skrivit om frågan ur ett offrets synvinkel, men en mer nyanserad bild skriven för att undersöka Turkiets roll i folkmordet och kring faktorer i landets nationalism är svår att hitta. De flesta böcker skrivna om turkisk historia tar, av skäl jag hoppas att jag kommer att svara på med min uppsats, inte upp armenierna och folkmordet överhuvudtaget. För att komplettera dessa böcker har jag även sökt upp artiklar skrivna kring de aktuella ämnena för att försöka få lite alternativa tankar kring ämnet.

1.2.3 Disposition

Uppsatsen börjar med ett teoriavsnitt där jag kort reder ut begreppet nationalism, för att sedan gå över på att skriva om historiebegreppet och de funktioner det kan spela inom en nation. När denna redogörelse är klar kommer ett avsnitt som hanterar Turkiet, där jag tar upp de faktorer som bearbetats i tidigare avsnitt fast i en fallstudie kring Turkiet. Under detta avsnitt kommer svaret på min ställda fråga delvis att besvaras. När uppsatsen senare övergår i ett analys- och diskussionsavsnitt kommer jag tydliggöra detta svar och komplettera med ytterligare tankar. Vissa vidare diskussioner kommer även föras för att lyfta frågan ytterligare ett snäpp och se den i ett framtida perspektiv; Hur kan utvecklingen i frågan tänkas gå framöver? Avslutningsvis kommer ett avsnitt med slutord, där trådarna samlas upp och jag återknyter till den ovan ställda frågan.

2 Teori

2.1 Vad är nationalism?

Vid en studie av ett lands nationalism och hur den yttrar sig är det relevant att börja med en utredande genomgång över vad nationalism är och hur den kan te sig i olika yttringar, vilket jag avser göra i detta kapitel.

2.1.1 Nation och nationalism

När nationalism kommer på tal så är en första spontan reaktion att man tänker på hjärntvättade befolkningar som offerar allt vad moral heter för sina maktlystna ledare. Man tänker på starka ledare med en "ond" agenda, såsom exempelvis Adolf Hitler och Slobodan Milosevic. Nationalism har fått bära hundhuvudet för mycket som är snett i världen, när det egentligen inte i sig står för ondska, utan för en skapad gemenskap som kan användas i syfte att jobba åt ett och samma mål.² Ett syfte som dock i förlängningen kan vara av ondsint karaktär. Viktigt innan man studerar begreppet nationalism är att reda ut dess innebörd, vad det är från början, innan det kan användas som ett vapen.

Då nationalism har varit ett ganska utbredd studieobjekt finns det många olika teorier kring vad det är och en vedertagen definition finns inte då fenomenet tar sig många olika yttringar. McCrone tar däremot avstamp i Ernest Renans klassiska föreläsning kring "vad är en nation?" från 1882, som kommer fram till att en nation är en "storskalig solidaritet, skapad av uppoffringar gjorda i det förflutna och de uppoffringar som man är beredd att göra i framtiden."³ Det handlar alltså i grunden om en grupp människor som definierar sig med varandra som om man hade något gemensamt att förhålla sig till och försvara. Denna känsla kallar Benedict

---

² de las Casas, sid. 51-52

³ McCrone, sid. 5

Anderson en föreställd gemenskap, som sammanbinder en stor grupp människor för att arbeta mot ett gemensamt mål, trots att de antagligen aldrig kommer att möta varandra.⁴

Ur nationalism byggs en nationell identitet, en identitet som styr gruppens agerandemönster. Grunden till en nationell identitet läggs huvudsakligen vid byggandet av nationen.⁵ Denna identitet genomsyrar sen den nationella själen, men gör sig kanske först gällande och visar sina sidor när den är i kris, när den ruckas vid grunden och ifrågasätts och blir osäker.⁶ Det finns olika faktorer som kan göra att en nationalistisk känsla infinner sig inom en given grupp. Nedan ska jag redogöra kort för några av de faktorer som är intressanta för denna uppsats.

2.1.2 Ikoner

En viktig aspekt i enandet där en större grupp blir en nation är att kunna ha konkreta symboler och ikoner att samlas kring, som berättar en historia om nationen och beskriver dess "personlighet". En viktig del i ikoniseringen är att berätta historien om nationen, var den kommer ifrån och vad den står för.⁷ Ikonerna är sällan en symbol för en stat eller ett stort imperium, utan riktar sig mer till folket och nationen. De är snarare en symbol för en framgångsrik politik som har tagit Oss dit Vi är idag, hjälpt Oss och som Vi ska visa uppskattning till. Ett exempel är den engelske John Bull, som snarare var en ikon för den framgångsrika engelska ekonomiska politiken än för det engelska imperiet.⁸ Ur det kan man alltså dra slutsatsen att ikonerna blir en symbol för "hur Vi byggde landet", inte för det statliga överhuvudet.

2.1.3 Nationalism och etnicitet

Etnicitet kan vara en av stöttstenarna i en stark nationalism. Även om det inte är regel, så är det inte helt ovanligt att rasism är en yttring för när en nationalism har vuxit sig stark. Många av de politiska konflikter som utspelats på senare tid, såsom de på Balkan, Nordirland och Baskien, är konflikter grundade i en "etnisk" konflikt.⁹ En annan starkt bidragande orsak till nationalism kan vara strävan efter kulturell homogenitet. Den kulturella homogeniteten är inte heller den ett

---

⁴ McCrone, sid. 6

⁵ Akcam, sid. 48

⁶ McCrone, sid. 31

⁷ McCrone, sid. 47

⁸ McCrone, sid. 48

⁹ McCrone, sid. 22

kriterium för nationalism, men en stark strävan efter kulturell homogenitet är ett uttryck för en stark nationalism.¹⁰ Gellner är en av de stora klassikerna inom nationalismforskning. Hans teorier bygger på att kulturell homogenitet är en viktig del i skapandet av en stark nationalism, detta som ett resultat av modernisering och framförallt industrialisering. Då en framgångsrik industrialiserad stat bygger på ett lättskött effektivt system, underlättar en kulturellt homogen stat byggandet av en effektiv statlig maskin. Detta uppnås enklast genom utbildning, och därmed styrning av den nationella kulturen och dess folk.¹¹ Följden av en sådan utveckling kan bli att kulturell homogenitet blandas ihop med en tanke om etnisk homogenitet.

2.2 Historia som vapen

Klas Göran Karlsson går i sin bok *Historia som vapen* igenom historiebegreppet i en grundlig genomgång. Han menar att det går att skilja på vad som är historia och historia, där man ibland utgår från det, i den utsträckning det går, exakta förflutna, och ibland syftar på föreställningar om det förflutna. För att bena upp begreppet delar han upp det i tre nivåer; historia som fakta, historia som tolkning och historia som medvetande.

2.2.1 Historiebegreppet

Historia som fakta är det konkret givna, det vill säga information som fakta, data och koordinater (namn, årtal, stater, fredstraktater etc.). Syftet med denna typ av historia kan vara att upprätta eller upprätthålla ett kulturarv, men det kan även i vissa syften förvanskas eller undanhållas av en stats ledning. Vid ett sådant tillfälle att ett undanhållande har genomskådats, kan återupptäckten av den nedstygade historien vara ett vapen mot en regim som använt selektiva val av historien för att exempelvis legitimera sin existens eller ett förtryck.¹²

Den andra nivån, historia som tolkning, har en utgångspunkt i tankarna kring historia och dess empiri som ett ständigt resultat av tolkning. Denna nivå blir i denna kontext intressant i kontrast till den tidigare då man ska koppla ihop vissa historiska fakta till det kulturella sammanhanget och den aktuella tidpunktens historieskrivning. Karlsson påpekar att

---

¹⁰ McCrone, sid. 71

¹¹ Conversi, sid. 373

¹² Karlsson, sid. 36

politiska regimer ofta använder ett tolkningsföreträde av historien för att legitimera sin existens, genom att välja ut vissa fakta och genom egen tolkning ge dem en innebörd som formar samtiden efter den mall man föredrar.¹³

Historia som medvetande, den tredje och sista nivån, ska enligt Karlsson vara ett resultat av "individens och kollektivs mer eller mindre medvetna förståelse av en mental förbindelse mellan tolkning av det förflutna, förståelse av nutiden och förväntningar på framtiden"¹⁴. Man kan säga att historien på denna nivå används som ett argument, anpassat till dagens behov, för en förändring man vill se i framtiden. Tolkningen blir alltså här ett verktyg för att motivera en förändring eller ett tillstånd. Historia som medvetande kan i politiskt maktutövande användas för att ge gruppen en historisk förankring och en legitimitet som bygger mer på tradition än exempelvis valresultat.¹⁵ Tilläggas bör också att historiemedvetande inte på något sätt är liktydigt med att ha en korrekt och källkritisk historieskrivning.¹⁶

För att komplettera Karlssons genomgång ovan kan man nämna den turkiske akademikern Taner Akcam, som tar upp Norbert Elias vid sin utredning om vad historia är. Elias menar att för att förstå historia måste vi se på det som en lång process som spänner över generationer, där händelsen formar och formas av den sociala kontexten även hundratals år efter dess faktiska inträffande.¹⁷ Viktigt för att förstå turkarnas inställning och förståelse mot armenier och det armeniska folk mordet idag, är alltså att gå tillbaka hundra år i historien, och förstå klimatet samt faktorer kring upplösningen av det Osmanska riket.

2.2.2 Historia, myt, minne och identitet

I dessa olika grader av historiemedvetande som bearbetades ovan står historien i nära förbindelse till myt och minne. Båda dessa begrepp ses som subjektiva, narrativa uppfattningar av det förflutna som konstruerats i nuet i syfte att orientera i framtiden. Det blir här intressant att undersöka hur och varför detta kan användas av vissa aktörer vid en viss tid. Myters funktion kan användas som en traditions hållande auktoritet för att användas i ett visst syfte i nuet, eller som ett sätt att fly från dagens utmaningar och osäkerheter genom att fly till det förflutna. Minne kan dels ses som något som skapats ur ett individuellt minne, via symboler, monument och myter, samt vidareutvecklas till ett kollektivt minne som sen ligger till grunden för en kulturell identitet. En

---

¹³ Karlsson, sid. 37-38

¹⁴ Karlsson, sid. 38

¹⁵ Karlsson, sid. 40

¹⁶ Karlsson, sid. 41

¹⁷ Akcam, sid. 46

annan syn på minnet är den som ser minnet mindre som ett resultat av faktiska historien, och mer ett resultat av manipulation av nutida politiska och ideologiska syften.¹⁸

Urvalet av vad som överlever som minne och myt och vad som glöms bort, är inte något som bara sker utav en händelse, utan är enligt Karlsson ett resultat av en aktiv tankeoperation. Att använda myten blir ett medel att skapa trygghet i tillvaron, och minnet blir ett verktyg för att via ”upplevda” händelser styra världsbilden. Detta är något som i förlängningen skapar känslan kring ens identitet, en identitet som inifrån känns som absolut, men utifrån ter sig konstruerad för specifika ändamål.¹⁹ Att minne och myt, och därmed identitet, är något aktivt konstruerat, om än omedvetet, är viktigt att reda ut för fortskridandet av min uppsats och för att göra den förestående analysen relevant.

Vidare har en stark nationell identitet kopplad till stark nationell stolthet en tendens att sakna självinsikt. Om denna starka ”self-love”, som Akcam väljer att kalla det, är en sårad och ärrad stolthet, och om den kastas från en extrem självbild till en annan, ser den inte tillmötesgående som något alternativ utan blir aggressiv när den ska svara på anklagan som den inte känner igen sig i eller inte kan acceptera.²⁰ Resultatet blir då våldsamma svar på anklagelser för handlingar som nationen har svårt att erkänna, allt i ett desperat försök att försvara den uppfattning man har om sig själv.

2.2.3 Historiebruk

Historia är alltså inget begrepp som behöver stå för en objektiv sanning, utan det är något som beror på vem som skrivit den och i vilket syfte. Vidare finns det olika sätt och mål med att bruka historien. Det vetenskapliga bruket består i att söka historiska dokument och fastställa deras relevans för att kunna göra en vetenskaplig rekonstruktion. Målet med denna rekonstruktion är att förstå det förgångna på dess egna villkor i syfte att göra en ”objektiv” historieskrivning. Denna typ av historiebruk står i teorin för den andra nivån av historiemedvetande som avhandlades ovan, den om historia som tolkning, och för att den ska kunna göra det är det viktigt att den står utanför inblandning från exempelvis politiska och ekonomiska intressen.²¹

Vidare finns det några utomvetenskapliga bruk av historia; det existentiella, det moraliska och det ideologiska. Alla dessa tre bruk kopplas mer till den tredje historienivån, historia som medvetande. Det existentiella bruket är ett uttryck för människors behov att minnas

---

¹⁸ Karlsson, sid. 43

¹⁹ Karlsson, sid. 44

²⁰ Akcam, sid. 40

²¹ Karlsson, sid. 59

för att uppleva förankring och orientering i ett större sammanhang. Detta historiebruk kan bland annat förekomma i samhällen utsatta en för snabb och omstörtande moderniseringsprocess, vilken har avskurit individerna från sina rötter och sitt ursprung. Det moraliska bruket kommer ofta av ett återupptäckt förflutet, då vissa valda delar har glömts bort och sedan blir föremål för restaurering. Detta är vanligt förekommande bland samhällen med maktfullkomligt funktionella statsmakter som under en längre tid styrt minnet. Som en följd av det moraliska bruket kan ett ideologiskt bruk förekomma, där den nya "faktan" kan användas i politiska syften för att legitimera den nya ordningen. Utöver dessa historiebruk nämns även ibland icke-bruket, som kan ske som ett medvetet val i uppstartandet av en ny ordning i ett ideologiskt syfte för att bryta med det förgångna i syfte att starta en ny tidsålder. Detta bruk står därmed nära det ideologiska dock med större fokus på just att glömma.²²

2.3 Nationalism & Historia

Nu börjar man se att dessa två begrepp, nationalism och historia, går ihop. Historien kan alltså vara ett uttryck och ett verktyg för nationalism där den används för att uppnå vissa mål för en stat som ett riktat vapen mot dess befolkning. Nedan ska jag kort gå in mer på hur nationalism kan används för att via historien och minnet styra en befolkning.

2.3.1 Nationell historiebearbetning samt funktionen med att glömma

Använder man utgångspunkten att en nation är sammanbunden av sin historia, vilken avhandlats ovan, är det intressant att gå vidare och diskutera faktorer kring hur historien, och vad i historien, som används för att skapa och utnyttja den gemenskap som kommer med nationalism. Historien används för att skapa en gemenskap inom ramen för en nation, något att samlas kring och moral att relatera till. Som nämnts är historieskrivning i detta syfte inte att anses som fakta som kan användas i lektionssyfte, utan syftet är att legitimera en stats existens och position. Den av en nation skrivna historien är inte alltid en produkt av det förflutna, utan ett svar på det som anses vara nu gällande. Det är alltså inte nödvändigtvis så att man tar vara på den historien som skett,

---

²² Karlsson, sid. 59-60

utan snarare troligt att stor energi på statlig nivå läggs på att glömma. Renan går så långt som att säga att glömskan är en kritisk del i skapandet av en nation.²³

När det handlar om traumatiska händelser i en nations historia, är det inte det lättaste att aktivt komma ihåg och bearbeta dessa. Då detta kortsiktigt skapar problem är det lätt att det helt och hållet undviks, och ett resultat kan bli att det från statligt håll aktivt startas en kampanj med syfte att suddas ut det jobbiga som hänt. Om det är händelser som står i strid med vår självbild blir detta extra kritiskt, och det blir ett element som kan komma att prägla nationen i upp till hundratals år framöver.²⁴ Heisler tar upp ett citat av Nietzsche som stämmer bra överens ovanstående:

”As Nietzsche put it, in his well-known Aphorism 68, “‘I did this,’ my memory tells me, ‘I cannot have done this,’ says my pride and remains inexorable. In the end - memory yields.”²⁵

Detta blir även aktuellt på nationsnivå, där krafterna dock blir starkare och även så kan följderna bli det. Är det då en stark självbild, i form av den ”self-love” som Akcam var inne på tidigare, blir svaren på frågor kring det förträngda ofta mötta av aggressiva toner.

---

²³ McCrone, sid. 44

²⁴ Heisler, sid. 15

²⁵ Heisler, sid. 15

3 Fallet Turkiet

Turkiet är en stat som brottas med sin historia. I skapandet av en egen nation har stor vikt lagts vid just landets historia. Drömmen om det homogena Turkiet, som startade i upplösningen av det Osmanska riket, har lett till många övergrepp på mänskliga rättigheter och att minoriteter i landet har utsatts för övergrepp. Nedan kommer en liten genomgång och beskrivning av några av de faktorer som kan tänkas ha spelat in vid skapandet och bibehållandet av den turkiska nationalismen.

3.1 Turkisk nationalism & identitet

Som vi kommer förstå så skapades den turkiska identiteten vid upplösandet av Osmanska riket och vid startandet av republiken Turkiet. Vid denna tidpunkt lades det väldigt stor vikt på att skapa en identitet vars existensberättigande utgick från frigörelsen från osmanerna, vilket fortfarande idag färgar turkarnas minne och uppfattning om sin plats och sin omgivning.

Den turkiska identiteten idag är dessutom väldigt homogenitetsromantisk, ytterligare ett resultat av den tid då republiken blev till, en tid som avhandlas mer nedan. Detta är något som ständigt cementeras uppifrån statlig nivå i Turkiet, och det pratas exempelvis ofta om armenierna som en egen grupp som inte hör till det genuint turkiska.²⁶ Det pratas också inte sällan om "det armeniska problemet" när man diskuterar liknande frågor som den som avhandlas i denna uppsats. Detta är en retorik som gör att armenier, och andra etniciteter i det turkiska samhället, ställs utanför det som anses vara genuint turkiskt. Nedan kommer en liten redogörelse för några av de faktorer som styr den turkiska identiteten idag.

---

²⁶ Göcek, sid. 100

3.1.1 Skapandet av det turkiska minnet

Från och med år 1923, när republiken Turkiet grundades, lades stor energi på att radera det osmanska arvet ur den nya republikens invånares minne. Från och med nu fanns inte osmanerna i det turkiska kollektiva medvetandet och man startade sin egen nya tidsålder.²⁷ En stor statlig mobilisering gjordes för att man skulle kunna göra det osmanska arvet osynliggjort, och det yttrade sig i de första stapplande stegen genom västernisering och sekularisering av Turkiet. Dessa två faktorer gjordes delvis för att komma närmre och skapa relationer med Europa, men ett huvudsyfte var att just försöka få bort det osmanska arvet för att etablera sig själva som grundarna för en ny era.²⁸ I stort sett allt som osmanerna stod för skulle nu raderas, och man skulle nu göra tvärtom i det mesta. Osmanska riket som i grunden var ett multietniskt och multireligiöst rike, blev nu den Turkiska republiken som kom att proklamera ett homogent monoetiskt och monoreligiöst samhälle.²⁹ Då Turkiet som det ser ut idag är ett ganska multietniskt land förstår man att detta skapar friktioner inom landet.

Många var de reformer som skulle cementera brytningen med arvet från osmanerna. Förutom att man instiftade vissa reformer som reglerade livsstilen hos många turkar, instiftade man även den västerländska gregorianska kalendern, vilket gjorde det osmanska förflutna ytterliggare lite svårare att spåra eftersom det islamiska året är 11 dagar kortare än det gregorianska.³⁰ Ytterliggare reformer som försvårade var en språkreform, en skriftspråksreform och "the law of last names" som tvingade alla medborgare att byta titlar och familjenamn till efternamn som ansågs vara tillräckligt turkiska.³¹ Det var alltså en hel mängd reformer som skulle reglera det nya Turkiet och göra det till ett nytt och homogent folk. Som ett resultat av detta så raderades en hel nations arv ur det nationella minnet.

Den turkiska historien är kantad av trauman, framförallt kring början av 1900-talet, i republikens vagg. Utifrån kopplar man detta som brott mot mänskligheten i form av massaker, folkmord och massdeportationer. Ur turkisk synvinkel minns man dock som en tid fylld av militära och territoriella förluster, nationell förödmjukelse gentemot andra makter och stor rädsla för den nationella existensen. Dessa trauman blev så stora att det kollektiva Turkiet la stor vikt vid att försöka glömma, vilket alltså är en vanlig hantering av trauman då det sociala kollektivet

---

²⁷ Özyürek, sid. 2

²⁸ Özyürek, sid. 4

²⁹ Hovannisian, sid 14

³⁰ Özyürek, sid. 5

³¹ Özyürek, sid 6

har svårt att integrera negativa erfarenheter och trauman i ens självuppfattning. Att glömma har dock bara gjort att stora ärr har lämnats i den nationella själen.³²

3.1.2 Tabu

I den turkiska allmänna debatten är det i stort sett förbjudet att tala om de övergrepp som hänt genom historien på greker, armenier och kurder. Det råder en stor inkongruens där exempelvis folkmordet på armenierna på sin höjd beskrivs som "sporadiska övergrepp" snarare än ett välplanerat och väl överlagt folkmord. En diskussion om något av ämnena möts ofta med aggressivitet, något som Akcam vittnar om att han själv stått för en gång i tiden. Akcam går emot det som sägs av turkar inom ämnet, nämligen att begreppen "folkmord" och massaker skulle vara för känslomässigt laddade för att användas som beskrivning för dessa händelser och övergrepp. Akcam menar att detta bara fungerar som ett svepskäl för att slippa prata om ämnet, och att det riktiga problemet ligger i att det inte finns någon diskussionskultur som tillåter individer att prata distanserat om dessa ämnen i lugn och ro.³³ En diskussion om dessa ämnen ses av den stora massan som skymfer och förolämpningar mot Turkiet och det turkiska, och de möts av starka mothugg och reaktioner som om man trampat på en väldigt känslig tå.³⁴

Akcam väljer att använda sig av begreppet tabu för att beskriva hur man ser på dessa händelser i Turkiet, och hänvisar till Sigmund Freuds klassiska psykologi. Han drar paralleller och kommer fram till att tabuiseringen av vissa händelser i historien är som en nations försvarsmekanism.³⁵ Det handlar alltså om något traumatiskt i landets historia som gör sig bättre icke ihågkommet. Precis som de teoretiker som vi pratat om ovan, är Akcam också inne på att skapandet av en nationalstat ofta innebär att man väljer att "glömma bort" vissa händelser.³⁶ Om man valt att glömma bort något, och sedan ständigt påminns om det blir det en turbulent upplevelse som blir svår att hantera, och i förlängningen agerar man irrationellt och aggressivt även på nationell nivå.

---

³² Akcam, sid. 40

³³ Akcam, sid. 209

³⁴ Göcek, sid. 89

³⁵ Akcam, sid. 211

³⁶ Akcam, sid. 212

3.2 Atatürk – den stora symbolen

Namnet Atatürk betyder ”Turkarnas anfader”, och det har begåvats en man med det egentliga namnet Mustafa Kemal, som var den som grundade den Turkiska republiken 1923. Han var som sagt den som formade Turkiet till vad det är idag genom alla de reformer som skulle modernisera Turkiet och bryta upp från det Osmanska arvet. Han avled den 10 november 1938, och på samma klockslag, 09:05, varje år ljuder det sirener runt om i Turkiet som signalerar att det är dags att stanna upp och sörja i en tyst minut. Man sörjer än idag Atatürk som om det var igår han gick ur världen.³⁷

Atatürk är alltså den största hjälten och symbolen i Turkiet, det finns egentligen inte riktigt ord för att beskriva hans betydelse för den turkiska själen. Hans ansikte pryder idag oräkneligt antal väggar och torg för att man ska minnas vem han var och vad Turkiet är. Mona Ozouf diskuterar vilka typer av personer som för en nation är värda att minnas som nationella symboler; hjältarna och ”the great men of the republic”. En hjälte är någon som är en kämpe begåvad med stora krafter. Och en stor man är någon som ses som den ursprunglige grundaren genom reformer och moderniseringprocesser.³⁸ Atatürk var en man med båda dessa drag. Som en mytisk landsfrälsare och frigörare av nationen anses han varit skyddad av övernaturliga krafter. Samtidigt är han den som genom politiska reformer grundade det Turkiet som finns idag och moderniserade nationen.³⁹ Han är alltså en landssymbol idag byggd av både myt och minne, vilket gör honom otroligt hårt cementerad i själen. Det hänvisas till honom när man för argumentation ”i folkets namn”, och även all framgång och lycka på det personliga planet tackar man Atatürk för.⁴⁰

3.3 Turkiet, armenierna samt folkmordet idag

Folkmordet på armenierna är kanske det största komplexet Turkiet har i sin historia. I stort sett en hel minoritet och en stor del av befolkningen ska ha jämnats med marken. Som man kan förstå av det som skrivits ovan så går meningarna idag isär om i vilken utsträckning händelsen

---

³⁷ Ökten, sid. 95

³⁸ Ökten, sid. 100

³⁹ Ökten, sid. 100

⁴⁰ Ökten, sid. 102

faktiskt var ett folkmord. De olika uppskattningarna på antalet döda varierar mellan 600 000 till 2 miljoner.⁴¹ Men detta är alltså inte några siffror som Turkiet vill känna sig vid. Och om någon officiellt i Turkiet skulle hävda att detta var sant, är risken fortfarande att man går samma öde till mötes som journalisten Hrant Dink som blev skjuten på öppen gata. Alltså är inte inställningen till dem som tar pappret för mun inte den mest öppna idag, även om klimatet har blivit aningen öppnare finns det fortfarande mycket heta känslor kring ämnet.

Efter att man vid Lausannefreden 1923 deklarerat den armeniska frågan avslutad har mentaliteten mot frågan varit ständigt densamma och behandlats med tystnad.⁴² Det diskuteras knappt av turkar överhuvudtaget, vare sig av politiker, gemene man eller inom akademien. Det som skrivits om händelsen är oftast skrivet ur ett offrets synvinkel, och då av armenier det mesta. Detta ger en lite onyanserad bild där Turkiet får personifiera en nästan omänsklig ondska. Nedan ska jag redogöra lite kort för hur turkarnas attityd mot armenierna uppfattas utanför detta offrets perspektiv.

3.3.1 Den litterära tystnaden

I debatten om armenierna är det i stort sett omöjligt att hitta något skrivet från turkiskt håll. Inte ens i det största och mest omfattande samhällskritiska verken skrivna i Turkiet, *Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi* [The Encyclopedia of Socialism and Social Struggles], nämns den armeniska frågan överhuvudtaget. De arbeten och texter som överhuvudtaget behandlar ämnet från turkiskt håll är enligt Akcam bisarra, då de i stort sett bara refererar till armenierna som "lögnare" och "otacksamma", allt med en extremt aggressiv och rasistisk ton mot armenierna. Det är inte sällan rasistiska uttalanden mot armenierna förekommer i texter skrivna av Turkish Historical Society, som ska stå för den officiella och "sanna" historieskrivningen i landet.⁴³ Om Turkar alltså överhuvudtaget får skriven information om armenierna och dess historia, handlar det om att bli matade med budskapet om att armenierna är skurkar, annorlunda och en av Turkiets största interna fiender. Allt detta via det nationella bildningssystemet.

---

⁴¹ Hovannisian, sid. 15

⁴² Göcek, 101

⁴³ Akcam, sid. 59-60

3.3.2 Attityden - i det offentliga och i det privata

När det pratas om Turkiet och samhällets attityd till folkmordet, så pratas det ofta om förnekelse. Detta må vara hänt om man ser till den statliga linjen. Men när man läser på närmre på ämnet från mer nyanserade källor, beskrivs attityden som ignorans, tystnad, förtegenhet och apati snarare än total förnekelse. Denna inställning och tillvägagångssätt speglar folkets och dess sätt att hantera den statliga, officiella versionen.⁴⁴ Det handlar alltså om en ovilja att prata om ämnet snarare än om total förnekelse från varje människa i Turkiet. Vidare är det viktigt att reda ut att Turkiet som nation inte har en unison policy kring området, utan att man måste skilja på ett antal subgruppers kollektiva minne och den statliga linjen kring frågan. Där den statliga förnekar vad som hänt, finns det olika grader av diskussionsvilja i de olika subgrupper som utgör nationen Turkiet. Det bor från exempelvis grupper i östra Antalionen, där de flesta armenierna bodde vid tidpunkten för folkmordet, som har hört berättelserna berättas i nedåtgående led, som menar att det handlade om total förstörelse, till dem som inte pratar om händelsen alls. Den största representationen inom det turkiska samhället är dock den som inte pratar om ämnet och inte "bryr sig", färgade av den officiella historieskrivningen som nämnts tidigare som staten styr och förmedlar.⁴⁵

Den turkiska staten lägger ner mycket energi och pengar på att förhindra det som hände armenierna 1915 och framåt att kallas för folkmord av det internationella samfundet. Enligt Göcek ska man ha lagt ner, och fortsätter att lägga ner, flera miljoner dollar på att förhindra att detta ska kunna ske.⁴⁶ Enligt dessa uppgifter är det alltså från statligt håll inte bara en enkel överslätningskampanj där man offentligt bara rycker på axlarna, utan snarare en kampanj för aktiv förnekelse. Detta kan ses som ett resultat av den aktiva instinkt som finns i Turkiet idag, som ser hot runt varje hörn och vars ideologiska legitimitet delvis ligger i argumentet att det ständigt finns krafter i omvärlden som är ute efter att förstöra det turkiska och Turkiet, en inställning som har funnits sen grundandet av republiken.⁴⁷ En uppfattning bland turkarna angående ett erkännande, är att bara själva frågan innebär en anklagan för att man är en mördare. Och ett erkännande av ett folkmord är likställt med att erkänna sig själv som en mördare. Och hur skulle man kunna göra en sådan sak?⁴⁸ Nationens uppfattning kring sin historia blir varje individs uppfattning om sin historia, och i förlängningen av sig själv. Då historia fortfarande

---

⁴⁴ Akcam, sid. 227

⁴⁵ Akcam, sid. 228

⁴⁶ Göcek, sid. 104

⁴⁷ Akcam, sid. 230

⁴⁸ Akcam, sid. 234

hundra år senare är något som formar själen blir det här svårt att distansera sig från det som hänt för hundra år sedan, även för den enskilda individen. Istället för att se det som en historisk händelse av en annan tid har man svårt att koppla bort sig från historien, och ser det därmed som en förolämpning hela Turkiet, dess identitet och därmed i förlängningen mot sig själv. Om något uppfattas på det sättet kan man förstå varför den gemene turken inte är så pigg på att diskutera denna händelse i ett öppet forum.

4 Analys & Diskussion

Efter denna genomgång av teoretiska grundbegrepp och faktorer kring Turkiets historia är det nu dags att föra en liten diskussion kring det som behandlats ovan och återknyta till syftet. Det man kunnat få ut av texten fram till nu är att det helt klart handlar om en väldigt komplex situation där det handlar om sår som ännu ej läkt trots att de ligger långt tillbaka i tiden. Precis som Norbert så är historia något som tar ut sin rätt inte bara vid tidpunkten för dess inträffande, utan är något som formas och formar under decennium och sekel. Detta är alltså något som är väldigt aktuellt i Turkiets fall, där nationen aktivt försökt förtränga händelser som skett för kring hundra år sedan. Detta har dock visat sig vara en omöjlighet där det snarare blir en kokande kittel som ständigt kokar över och till slut så kan man inte trycka ner locket längre. Detta är något som håller på att hända i Turkiet och snart kan man inte längre förneka och inneha en ställning av total tystnad kring ämnet armenierna. Om man inte tar itu med problemet nu så riskerar man att smällen blir mycket hårdare än vad den hade behövt bli i ett tidigare läge. Eftersom frågan har legat och kokat under lock har den skapat mycket problem fram till idag och fortsätter att skapa oreda på det nationella planet. Talamodet hos parterna har blivit mindre och resultatet har blivit många friktioner och problem, och frågan har med åren blivit mer och mer infekterad och mer så riskerar den att bli om man inte från turkiskt håll öppnar för en diskussion.

Som det nämnts flertalet gånger under teoriavsnittet så är det relevanta vid en historieanalys nödvändigtvis inte att se hur väl överensstämmande den alternativa historieskrivningen är med den som anses vara sann. Det intressanta är alltså att se till varför det är så och vad det är som har blivit omtolkat/tillagt/bortglömt, och framförallt i detta fall vad det har för yttringar och konsekvenser. I Turkiets fall handlar det om att se till vad det är som har valts att glömmas bort och sedan se hur man hanterar situationen när dessa historiska händelser kommer upp till ytan igen. Detta är vad jag ska försöka diskutera vidare i detta avsnitt.

4.1.1 Historiebruk då, nu; och sen?

För att återgå till tiden då republiken blev till, så låg ju dess existensberättigande i brytningen med osmanerna från det tidigare Osmanska riket. Här skapades ett historiemedvetande och bruk av

historien som går in i det som Karlsson kallade för det existentiella bruket (i form av ett icke-bruk). Historien som skrevs vid tidpunkten kring självständigheten, kring 1923 och framåt, handlade om att snabbt skapa en identitet definierad genom avstånd från den tidigare givna. Moderniseringsprocesser och reformer genomfördes av ledare Mustafa Kemal för att skapa en egen identitet i den nya världen. Precis som Klas-Göran Karlsson pratar om i sin beskrivning av det existentiella bruket så kopplades rötterna bort och ett försök att skapa nya gjordes, för att cementera den nya eran. Detta går även i linje med det som flertalet andra teoretiker nämnt, att glömskan kan fungera som en vital del i skapandet av en nation.

Den som personifierade denna snabba, omvälvande förändring var alltså ledaren Atatürk. Han var och är som tidigare sagts den stora landssymbolen och anfadern till nationen. Efter hans bortgång har han varit otroligt hårt cementerad i den turkiska själen. Han har fungerat som den stora mytiska figuren man söker tröst hos, samt även funnits kvar som den som i minnet var den som startade den tidsålder som är nu rådande. Han var den som moderniserade samhället och gjorde Turkiet till vad det är idag. Han är för alltid fastvuxen i minnet, själen och det mytiska medvetandet som idag råder i Turkiet. Problemet med denna hårda ikonisering av Atatürk är att han avled år 1938. Den turkiska identiteten har fastnat i tacksamheten till den store anfadern och att frångå den store anfaderns arv skulle ses som en skymf mot nationen. Det har alltså blivit viktigare att tänka tillbaka på vad Han har gjort för oss och hur Han skapade det vi är idag. Den tid Han levde har formats till ett minne och en myt som idag är en av de faktorer som hindrar den turkiska identiteten från att gå vidare och ta itu med sina problem som kökar under kitteln idag.

För att överhuvudtaget kunna ha en tanke på att kunna försonas med sina minoriteter och sin historia, måste nationen tillåta sig själv att frångå romantiseringen av den tid anfadern levde, för att i förlängningen kunna hantera de saker som finns i historien men nu är tabubelagda. I skuggan av denna brytning med historien och tabuisering av den, börjar det växa en större nyfikenhet för varifrån man egentligen kommer. En romantisk bild börjar målas upp kring landets "riktiga" anfäder via de få klenoder, och de få historiska fakta, som finns kvar i form av bilder och skrifter från tiden innan formandet av republiken.⁴⁹ Denna nyupptäckta nyfikenhet kan vara den väg som till slut tar Turkiet framåt, då det skulle kunna leda till ett nytt historiemedvetande. Ett medvetande om var man från början kommer ifrån, och ett medvetande om historien innan Atatürk. En moteffekt mot det tidigare historiebruket skulle kunna leda till det Karlsson kallar ett moraliskt bruk av historien. Ett bruk där man skulle kunna bryta ner bilden av den aktuella historieskrivningen, och försöka leta upp den historia som nu är "bortglömd". En

---

⁴⁹ Özyürek, sid. 2

utveckling åt det hållet skulle kunna bryta med tidigare tabun och förnekanden, och nationen skulle kunna börja bearbeta den historia som andra ständigt åberopar men nationen Turkiet idag bestämt inte bearbetar. Detta skulle i längden kunna tänkas leda till försoning med de traumatiska händelserna i historien och därmed till viss upprättelse för de utsatta minoriteterna som under åren hamnat i kläm för den nu rådande nationalismen.

4.1.2 Armeniernas upprättelse

I och med den turkiska nationens icke-bearbetande av sin historia, och att man har fastnat i glorifieringen av anfadern, fastnar minoriteter såsom armenierna i kläm. Atatürk moderniserade det turkiska samhället genom ett stort antal reformer, och som nämndes i teoriavsnittet så tenderar moderniseringsprocesser att utmynna i homogenitetstankar. Då den nya turkiska identiteten skulle frångå det multietniska Osmanska riket, gjorde det även det i Turkiet. En strävan efter en kulturell homogenitet, i syfte att effektivisera republikens uppbyggnad, som i längden bara ytterligare cementerat den etniska tanken kring homogenitet. Att armenierna är en av de grupper som fått bära det största hundhuvudet är på grund av strävan efter etnisk homogenitet, och på grund av en traditionell tanke som fortfarande råder i Turkiet. Vid tiden för folkmordet och kring grundandet av republiken fanns en tanke om att hot mot Riket/Republiken alltid är gällande, och de som framförallt försöker ingå pakter med republikens yttre fiender är de icke muslimska grupperna.⁵⁰ Den traditionellt största och mest högljudda av dessa grupper har varit den armeniska och detta hundhuvud ligger därmed kvar hos armenierna, och denna "tradition" lever fortfarande kvar i det turkiska minnet.

Denna homogenitetstanke, och anklagan mot just armenier som det genuint onda, är ytterligare en faktor som gör det svårt för det turkiska kollektivet att kunna försonas med historien kring folkmordet. I förlängningen blir minoriteter i allmänhet och armenierna synnerhet utan den lilla upprättelse de kan få. Genom att inte kunna acceptera kulturell mångfald kommer man aldrig att komma överens inom gränserna, och aldrig kunna ta itu med de problem som finns och länge har funnits.

Armeniernas upprättelse, tillsammans med många andra minoriteters i landet, ligger alltså inte i deras egna händer. Många är de lobbyinggrupper som jobbar för att synliggöra frågan, och de jobbar hårt och väl. Så länge som den turkiska inställningen kommer vara som den är, är det som att famla i mörkret för armenierna. Man kan fortsätta att synliggöra frågan och försöka få

---

⁵⁰ Akcam, sid. 49

internationella instanser att sätta press på Turkiet, men så länge som den turkiska staten arbetar aktivt för att tysta ner historien och den turkiska befolkningen skäms över att ens diskutera ämnet, kommer man inte att få den upprättelse man söker. Upprättelse hade varit ett erkännande och försoning, och det måste komma från Turkiet. Som vi dock har sett så är det många faktorer inom den turkiska själen och identiteten som måste te sig annorlunda innan en sådan upprättelse kan vara aktuell. Först efter Turkiets försoning och acceptans av sitt historiska arv kommer armenierna få den upprättelse de söker.

5 Slutord

Situationen för Turkiet och dess minoriteter är, som vi nu kunnat förstå, väldigt pressad. Många är de som genom historien känt sig kränkta och fortfarande känner sig kränkta. Dels för vad man blivit utsatt för men kanske framförallt för hur dessa övergrepp hanteras i offentligheten och i den privata sfären. Armenierna, som en av de hårdast drabbade grupperna genom historien, jobbar hårt för att kunna ges den upprättelse man så hett eftertraktar. Men för att uppnå denna måste nationen Turkiet komma till försoning med sin egen historia och sitt arv. Ögonen måste öppnas för att se utöver den retorik som skapats efter anfaderns bortgång, att det turkiska är det finaste och att det ska vara okränkbart. Man måste göra upp med sitt arv för att kunna se framåt och försonas med och acceptera det som idag inte ses som genuint turkiskt.

Det som ligger till grund för denna svårighet till försoning är den nationalism som skapats och som ligger till grund för den turkiska identiteten, vilken styr både stat och individ. Denna identitet är hårt satt i den turkiska själen och har cementerats fast under alla de år som republiken existerat. Minnet präglas av den tid när anfadern, Atatürk, steg fram och skapade vad man är idag. En tid när allt gjordes för att skapa något som inte var osmanskt i sitt utförande. Detta gav sig uttryck i tankar kring ovilja att diskutera vad som skett innan republikens grundande, homogenitet och rädsla för allt som inte var genuint turkiskt. Den nyfikenhet som skapats kring det som var innan republikens födelse kan dock vara ett tecken på att vinden börjar vända. Genom att dagens turkar får en insikt i att man undanhållits sitt verkliga arv, kan en öppenhet för alternativa historieberättelser än de som råder idag utvecklas som en motreaktion. Tabun och förnekanden om allt som hände innan 1923 skulle kunna lösas upp och Turkiet skulle kunna gå sitt arv till svars, istället för att präglas av den tystnad som idag råder.

Som ett resultat av denna möjliga utveckling, där nationalismen ibland turkar skulle bli ödmjukare, skulle de som idag kommer i kläm, det vill säga minoriteter i allmänhet och armenier i synnerhet, få en den chans till upprättelse man så hett eftertraktar då det skulle finnas någon att utkräva ansvar från för vad man blivit utsatt för. När allt gammalt groll väl är utrett, och försoningen är ett faktum, skulle Turkiet kunna bygga upp den ärrade identitet som levt i tystnad och förnekelse i snart ett sekel. Men vägen dit är fortfarande lång och om man inte lättar på sin "self-love" inom kort kan det få starka följder på det nationella sociala planet.

6 Referenser

Böcker

McCrone, David, 1998. *The Sociology of Nationalism*, London: Routledge.

Karlsson, Claes-Göran, 1999. *Historia som vapen – Historiebruk och Sovjetunionens upplösning 1985-1995*, Stockholm: Natur och Kultur.

Akcam, Taner, 2005. *From Empire to Republic – Turkish Nationalism and the Armenian Genocide*, London: Zed Books.

Özyürek, Esra, 2007. *The Politics of Public Memory in Turkey*, New York: Syracuse University Press.

Ökten, Nazli, “An Endless Death and an Eternal Mourning: November 10 in Turkey” i Özyürek, Esra, (red.) 2007. *The Politics of Public Memory in Turkey*, New York: Syracuse University Press.

Hovannisian, Richard G., 1999. *Remembrance and Denial – The Case of the Armenian Genocide*, Detroit: Wayne State University Press.

Tidsskriftsartiklar

de la Casas, Gustavo. “Is Nationalism Good for You?”, *Foreign Policy* 2008, nr 168, sid. 51-56.

Conversi, Danielle, 2007. “Homogenisation, nationalism and war: should we still read Ernest Gellner?”, *Nation and Nationalism* 2007, vol. 13 no. 3, sid. 371-394.

Heisler, Martin O.. "Introduction: The Political Currency of the Past: History, Memory, and Identity", *The Annals of the American Academy of Political and Science* 2008, vol. 617 no. 1, sid. 14-24.

Göcek, Fatma Müge, "Through a Glass Darkly: Consequences of a Politicized Past in Contemporary Turkey", *The Annals of the American Academy of Political and Science* 2008, vol. 617 no. 1, sid. 88-106.